

ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ

Στου Όρους τ' όριο

Ο πολύτροφος όμορφος, παραλιακός δρόμος από τον Σταυρό Χαλκιδικής καταλήγει στον πύργο Προσφορίου της Ουρανοπόλεως. Δεξιά, ο μώλος απ' όπου φεύγουν τα καράβια για τον Άθω. Αριστερά, η δημοσιά συνεχίζει. Σε 300 μ. η ασφάλτος τελειώνει. Αρχίζει ένας φαρδύς καλοστρωμένος χωματόδρομος. Σε 1 χλμ. απαντάμε μια ταβέρνα και σε άλλα 200 μ. δεξιά μια ποτίστρα. Εκεί ο χωματόδρομος στενεύει, αλλά εξακολουθεί καλός. Σε 800 μ. τελειώνει σε ένα τρίστιρατο :

Ευθεία, συνεχίζει ο δρόμος για την χειρσαία είσοδο στο Άγ. Όρος. Δεξιά, κατέρχεται στην θάλασσα, αφού περάσετε στο πλάι τον ταρσανά της Χρωμίτσας, μετόχι της Ι.Μ. Αγ. Παντελεήμονος. Αριστερά η Ι.Μ. Ζυγού, υπέρ του Πρ. Ηλία, αλλιώς Φραγκόκαστρο, ένα από τα αρχαιότερα μοναστικά ιδρύματα της χερσονήσου του Άθω! Το τοπωνύμιο «Ζυγός» αναφέρεται το πρώτον σε έγγραφο του 942 μ.Χ. Η πρώτη σαφής αναφορά για ύπαρξη της γίνεται το 991/992.

Αυτή η μονή είναι η μόνη του Αγ. Όρους που μπορούν να επισκεφθούν και γυναίκες, αφού είναι έξω απ' του Όρους το όριο. Είναι δε κτισμένη επί αρχαιότερου ναού – ίσως του Απόλλωνος. Στην έκτασή της ευρίσκονται λείψανα κτισμάτων (από τον 4ο π.Χ. αι. έως τον 6ο μ.Χ. αι.).

ΦΩΤ.: Γ. ΛΕΚΑΚΗΣ

Ο ηγούμενος Νύφων αύξησε την κτηματική της περιουσία κι έτσι, τον 11ο αι. η μονή είναι ένα από τα σημαντικότερα αγιορείτικα μοναστήρια!

Κατά το 1206 εγκαταστάθηκε στο «Κάστρο του Ζυγού» κάποιος Φράγκος (έξου και Φραγκόκαστρο) άρχοντας με τους στρατιώτες του. Από εκεί λεηλατούσε το Άγ. Όρος. Το 1211, με παρέμβαση του πάπα, εκδιώχθηκε !!!

Ως αγιορείτικου τύπου μονή, περιβάλλεται από πεντάπλευρο κάστρο, υπό την ιωγή 10 πύργων (έκτ. 5,5 στρ.)! Στα τέλη του 12ου αι. όμως η Ι.Μ. Ζυγού ήταν ήδη έρημη! Κατεστράφη το 1198. Με χρυσόβουλο του Α. Κομνηνού παραχωρήθηκε, μαζί με τα μετόχια της, στην επανασταθείσα Ι.Μ. Χιλανδαρίου. Έτσι έγινε ένας ερειπιώνας. Οι κάτοικοι της περιοχής έπαιρναν οικοδομικά υλικά ίνα κτίσουν τα σπήτια τους

(έως το 1980!). Στον χώρο του λειτουργούσαν 6 ασβεστοκάμينا! Σ' αυτά έφτιαχναν ασβέστη ίνα κτισθεί το «Ξενία» Ουρανοπόλεως! Ακόμη, κατά τον 16ο-17ο αι. εγκαταστάθηκε ένα συγκρότημα ελαιουργείου στον ... νάρθηκα! Οι χρήσεις των διεκόπησαν πολύ προ του 1858.

Το καθολικό της λειτουργήσε μόνο για 150 χρόνια. Είναι ένας «κωνσταντινοπολίτικος» ναός, σταυροειδής, εγγεγραμμένος τετρακίονος με λιπή, νάρθηκα (διατηρούνται τμήματα από την μεγάλη παράσταση του Ευαγγελισμού) και δύο προσκολλημένα κτηριακά παρεκκλήσια (στο Β. υπάρχει ο κητορικός τάφος, όπως και στο Ν., που είναι τρουλλαίο, και όπου διατηρείται παράσταση με ολόσωμο ιεράρχη, ίσως ο αγ. Νικόλαος). Αλλά η μοναδικότητά του έγκειται στο ότι όλο το δάπεδο του ναού ήταν κεκοσμημένο με προτότυπο και πλούσιο μαρμαροθέτημα του 11ου αι., **όμοιο του οποίου δεν υπάρχει πουθενά** μίτη στο Άγ. Όρος, μίτη στην Ελλάδα!

Κατά την ανασκαφή βρέθηκαν πολλά σημαντικά μικροεπιρήματα και νομίσματα του 11ου αι. Την ΙΜ Ζυγού έφερε στο φως η αρχαιολογική σκαπάνη υπό την διεύθυνση του αρχαιολόγου δρ. **Ιωακείμ Παπάγγελου**. Οι ανασκαφές και αναστηλωτικές εργασίες ευρίσκονται σε ενδιαφέρονσα εξέλιξη από την 10η Εφ. Βυζ. Αρχαιοτήτων. ■